

EVALUERINGSRAPPORT

Vekterordningen. Gjennomføring og resultater i perioden 18. mai 2007 – 1. april 2008.

BAKGRUNN

Bergen kommune ved Samferdselsetaten har som forsøksordning i perioden 1. mars 2007 til 31. desember 2008, kunnet ilegge gebyr for brudd på enkelte bestemmelser i politivedtekten. Samferdselsetaten har ansatt vektere for å håndheve ordningen.

Bergen er tidvis pepret med plakater, det er store-søppelmengder, grovavfall og mange avfallspann på gaten. Å kunne ilegge gebyr etter politivedtekten, er et virkemiddel for å få bukt med disse problemene.

FORMELLE BESLUTNINGER

Politivedtekten for Bergen kommune, vedtatt av Bergen bystyre 22. februar 1999 med senere endringer stadfestet av Politidirektoratet 23. mars 2007, gir huseiere og andre plikter i forhold til renhold av byen.

Bergen kommune har som en forsøksordning, i perioden 1. mars 2007 til 31. desember 2008, fått godkjenning fra Kommunal- og regionaldepartementet til å ilegge gebyr for overtredelse av enkelte bestemmelser i Politivedtekten for Bergen kommune med hjemmel i forsøksloven § 3.

Den lokale forsøplingsforskriften: "Forskrift om vedtekt for forsøk med kommunal oppgavedifferensiering - Aktiv bekjempelse av forsøpling av offentlige uterom, Bergen kommune, Bergen." ble fastsatt av Bergen kommunestyre 24. april 2006 og stadfestet av

Kommunal- og regionaldepartementet 1. mars 2007 med hjemmel i lov 26. juni 1992 nr. 87 om forsøk i offentlig forvaltning § 5, jf. delegeringsvedtak 11. desember 1992 nr. 1050.

Forsøplingsforskriften § 4 gir hjemmel for Bergen kommune til å ilegge et gebyr på kr 500 for overtredelse av politivedtekten. Denne kompetansen er delegert til Samferdselsetaten.

Kapittel IV, Renhold på offentlig sted, gjelder i følge politivedtekten § 15, 1. ledd kun i tidligere Bergen kommune og Laksevåg sogn av Laksevåg kommune. De øvrige kapitlene i politivedtekten gjelder i hele Bergen kommune.

INFORMASJON, KAMPANJER OG SPØRREUNDERSØKELSE

Informasjon

Bergen kommune satset bredt på informasjon om vektorordningen. Følgende tiltak ble brukt:

- Avisannonser
- Lokal-tv
- Nettannonser
- Kinoreklame
- Informasjonsfolder sendt til samtlige hustander i Bergen kommune

Andre tiltak for renhold om sommeren i regi av Samferdselsetaten

Til orientering foregår følgende andre renholdsaktiviteter i Bergen under mottoet: Ren Bergen – en trivelig by.

- La Bergen skinne (uke 17)
- Naturvettaksjonen gjennomføres
- Samarbeid med flere velforeninger i sentrum om vårrenhold
- 57 Lag og organisasjoner plukker boss i bydelene, får tilskudd fra Samferdselsetaten
- Annonsering i avisene og griseffilm på kino, forbyggende kampanje på kino
- Vårrengjøring i sentrum og bydeler:
 - Kosting av de mest beferdede gater og plasser hver natt/dag
 - Støvsuging av Torgalmeningen på ettermiddag/kveld
 - Fordobling av costing av området for øvrig innenfor broene.
 - Alle gangveger kostes før 17. mai
 - Alle kommunale trapper kostes før 17. mai
 - Alle kjente prosesjonsveger i ytterområdene kostes før 17. mai
 - Alle kommunale veger i 4 bydeler kostes i perioden 18. mai til 1. juli
- Kosting av løv på utvalgte veger om høsten
- Kontroll av sentrumsrenhold. Iverksetter aksjon i samarbeid med BIR AS ved behov.
- Ved plasser som Bir har ansvar, for eksempel returpunkt, får BIR oversendt beskjed
- 440 bosskorger utplassert og tømmes etter oppsatt plan, 100 nye sommeren 2007
- Alle sykkelvrak fjernes

Spørreundersøkelse

Synovate, MMI, gjorde på oppdrag fra Samferdselsetaten 3. mars 2008 en spørreundersøkelse angående renhold i Bergen.

- 44 % av de spurte opplever Bergen generelt sett som ganske eller svært skitten
- 78 % av de spurte kjenner til politivedtektene, 87 % av de som bor i Bergenhus/ Årstad
- 89 % er positiv til gebyrlegging
- 57 % synes det er passe med kr 500 i gebyr, 27 % synes det er for lavt
- 76 % mener en bør fortsette vekterordningen, kun 7 % mener en bør avslutte ordningen

Samlet sett viser undersøkelsen en positiv holdning til vekterordningen. Når så mange som 44% av de spurte opplever Bergen som ganske eller svært skitten, viser dette at innsatsen for bedre renhold i byen ikke kan reduseres.

PERSONELL, ORGANISERING

Samferdselsetaten ansatte fire vektere fra 18. mai 2007. Første halvår var det fire vektere, neste halvår tre. I oppstarten jobbet en ingeniør og en jurist tilnærmet full tid med saken, samt at driftssjefen var tilgjengelig og brukte mye tid. Totalt var dermed syv ansatte involvert i denne fasen.

Vi brukte tid på å etablere ordningen samt på opplæring. Dette gjelder både vekterne samt ingeniør og jurist. Ulike typer standardbrev er skrevet av jurist.

Vekterne

Vekterne arbeider virkedager og vakter i perioden mellom klokken 07.00 og 20.00. I perioder har det også gått inspeksjonsrunder i helgene. Med tre til fire vektere blir det i løpet av en uke gjort flere inspeksjoner i nesten hele sentrumsområdet. Dette betyr at det har vært mulig å følge opp problemområder på en god måte. Dette har også medført at vekterne i prioriterte områder har kunnet slå ned på de aller fleste av klare forsøplingstilfeller.

Høy kapasitet på vektersiden har vært avgjørende for oppnå formålet med å øke bevissthet om forsøpling. Fordi de aktuelle bestemmelser i politivedtekten ikke har vært håndhevet effektivt tidligere har det vært av stort betydning at vi ikke bare har gjort stikkprøver.

Ingeniør og jurist

Ingeniør bestiller rydding av avfall. For jurist består arbeidet i veiledning, skrive nye standardbrev samt behandle klagesaker. Det er ca halv stilling som jurist på saken.

ARBEIDSOPPGAVER

Arbeidsoppgavene omfatter inspisering og kontorarbeid. På inspeksjonene kontrollerer vekterne sentrum systematisk og fotograferer ulike brudd på politivedtekten. Av arbeidsoppgaver nevnes:

Inspeksjon:

- renhold fortau, husholdningsavfall og næringsavfall
- snørydding og strøplikt ved glatte fortau
- kjellernedganger, sikring og renhold
- løsfotreklame/ hindringer
- kontroll av container/ stillaser
- uteservering

- sykkelvrak

Kontorarbeid:

- telefonvakt
- legge inn bilder og systematisere dem
- finne eier
- utsending av brev, gebyrer

Hovedfokus har vært avfall i offentlige gater. Vi har også jobbet for å få bort næringsavfallsbeholdere fra offentlig sted.

Vekterne får mange positive tilbakemeldinger og mange tips om avfall.

- Ute: Positiv holdning fra de fleste. Mange henvendelser om de "kan se på ting". Positive tilbakemeldinger om at det har blitt bedre i sentrum. De fleste mener at gebyrordningen er nødvendig.
- Telefon: Hovedsakelig spørsmål/ klager på gebyr. Noen tips om forsøpling. Publikum er stort sett høflig på telefon selv om det kanskje er irritert på å ha fått gebyr. Noen få er uhøflige og sinte.

Vekterne snakker i noen tilfeller direkte til butikkeiere/ næringsdrivene angående løsfotrekame, uteservering, butikkeiere som bruker gaten som lager. De varsler også, særlig i grovavfalltilfellene, med lapper om brudd på politivedtekten.

ARBEIDSOMRÅDER

Hovedfokus har vært avfall i offentlige gater. Vi har også jobbet for å få bort næringsavfallsbeholdere fra offentlig sted. I tillegg har vi fulgt opp aksjonen med sikring av kjellernedganger. Arbeidet inngår i sammenheng med Samferdselsetatens øvrige oppgaver som vegholder der Samferdselsetaten har ansvar for drift og vedlikehold av alle kommunale veger i Bergen. Samferdselsetaten har også ansvar for renhold i Bergen sentrum. Å kunne ilegge gebyr etter politivedtekten er et viktig supplement til reglene i vegloven.

Avfall i offentlige gater, huseiers renholdsplikt

Hovedvekten av gebyrene er ilagt for brudd på huseiers renholdsplikt etter politivedtekten § 15. Dette gjelder alle typer avfall, både matavfall i poser og større gjenstander, såkalt grovavfall. Flesteparten aksepterer vedtaket. Håndheving av denne bestemmelsen har fungert effektivt, og det er på de fleste steder en klar forbedring.

Det har vist seg vanskelig å håndheve bestemmelsen som retter seg mot den enkelte forsøpler (politivedtekten § 19). Dette først og fremst på grunn av at det er vanskelig å bevise hvem som faktisk har plassert avfall.

Vekterne har fra februar varslet med oppslag på den enkelte eiendom om ulovlig plassert grovavfall, og at dette vil medføre gebyr hvis ikke avfallet er fjernet til dagen etter. Bakgrunnen er at publikum har etterlyst nettopp denne metoden. Erfaringene viser at avfallet forsvinner. Dette har også redusert antall klager.

Strøplikt ved glatte fortau

Strøplikt ved glatte fortau, gebyr etter politivedtekten § 17. Bare få dager med glatte fortau, derfor lite aktuelt til i vinter. Vekterne hadde aksjon én dag der 30 gebyrer ble ilagt ellers bare 6 gebyr utstedt.

Næringsavfallsbeholdere

Næringsavfallsbeholdere er ikke tillatt på offentlig sted utenom tømmedag, og det kan gis gebyr etter politivedtekten § 6, 1. ledd. Dette har vært lite prioritert fram til nå. Fra mars måned ble to sentrale gater prioritert; Vaskerelven og Håkons gate som nylig er opprustet. Målet å få avfallsdunkene vekk fra fortau.

Erfaringen er at dette er en sak som krever ressurser. Å sende ut brev alene har liten effekt. Det kan kun ilegges gebyr én gang. Et gebyr på kun kr 500 har liten effekt i disse sakene. Mange har heller ikke mulighet for å plassere avfall på egen grunn og har liten motivasjon for å finne andre løsninger. Vi må derfor pålegge fjerning av avfallsbeholderne og fjerne på eiers regning med hjemmel i forsøplingsforskriften § 6, hvis dette ikke skjer.

Kjellerhalser

Vi har i noen grad fulgt opp aksjonen med sikring av kjellernedganger.

Uteservering

Samferdselsetaten har tatt initiativ til et samarbeid med Bergen kommunale bygg, Etat for byggesak og private planer og Grønn etat for å få kontroll med ulovlig uteservering. Vekterne skal etter planen kontrollere om uteserveringen er lovlig og om de holder seg innenfor det utleide arealet.

Løsfotreklame

Vi har startet en aksjon mot løsfotreklame. Første trinn har vært å informere og anmode om at skiltet settes inn mot veggen. Er det for trangt får de ikke lov til å ha skiltet stående fordi det er brudd på politivedtekten § 6 om hindringer. Neste trinn er å sende ut varselbrev om gebyr så ilagge gebyr der det ikke er fulgt opp.

En del forretninger /næringsdrivende i sentrum har fått pålegg. De fleste har rettet seg etter vår anmodning. Lite prioritert etter at det bare ble to vektere.

Plakater

Plakater av ulike slag tilfeldig plassert i bybildet er skjemmende og rammes i og for seg av forbudet mot å tilgrising i politivedtekten § 19. Det har imidlertid vist seg nærmest umulig å håndheve dette forbudet fordi det må bevises hvem som faktisk har hengt opp den enkelte plakat.

Det vil bli vurdert om det skal foreslås endring i politivedtekten slik at det kan gis gebyr til organisasjoner osv som står bak de aktuelle plakater.

GEBYRER OG KLAGER

PERIODEN 18. mai – 31. desember 2007

Antall gebyr: 591

Antall klager: 99

 Omgjorte vedtak: 51

 Fastholdt: 37

 Sendt eller skal sendes den kommunale klagenemnda: 7

Spørsmål/ ikke klager: 11

PERIODEN 1. januar – 3. april 2008

Antall gebyr: 201

 Antall klager: 36

 Omgjorte vedtak: 11

 Fastholdt: 13

 Ubehandlede klager: 12

Spørsmål/ ikke klager: 2

Gebyrer er omgjort grunnet manglende hjemmel, feil faktum eller at vi har vurdert forholdet som urimelig. Finner Samferdselsetaten etter en ny vurdering at vi ikke kan omgjøre vedtaket, har vi sendt ut brev der vi begrunner vedtaket, informerer nærmere om forsøplingsordningen og hvilke forhold som rammes av den aktuelle bestemmelsen i politivedtekten. Vi har opplyst om at brevet er en orientering, og at de må gi oss melding innen tre uker hvis de ønsker saken forelagt den kommunale klagenemnda. Dette er i tråd med reglene § 5 i forsøplingsforskriften.

SAMFERDSELSETATENS VURDERING AV ORDNINGEN

Erfaringene med dagens politivedtekt

Politivedtekten er ikke blitt til med tanke på at den skal håndheves av vektere på den måten som nå har skjedd. For oppnå formålet om en renere by trengs det derfor en revisjon av politivedtektene med tanke på at enkelte bestemmelser skal håndheves av kommunale vektere.

Dersom man fortsetter ordningen med kommunal håndheving av forsøplingsbestemmelsene i politivedtektene vil Samferdselsetaten ta initiativ til en revisjon av politivedtekten.

Er byen blitt renere?

Etter Samferdselsetatens vurdering er sentrum blitt renere, med unntak av enkelte problemeiendommer som det jobbes konkret med.

Huseiere som bor i boligen selv, tar stort sett oppgaven alvorlig. Problemet er utleieboliger med mange studenter. I forbindelse med semesteravslutning i juni og semesterstart i august på høyskolene, var det en merkbar økning i forsøplingen. I sommerferien var det roligere og mye bedre. Mye av forsøplingen skyldes trolig det store antall studenter og hyblifiseringen i sentrum. Overfylte avfallspann ved hybelhus er et av hovedproblemene.

Hovedvekten av gebyrene er ilagt etter politivedtekten § 15, huseiers renholdsplikt. Flesteparten aksepterer vedtaket. Samferdselsetaten mener at vi vil se resultater av dette arbeidet utover.

Trondheim og Oslo

Både Trondheim og Oslo har tilsvarende prøveordninger som utløper i 2008. Begge steder kalles ordningen miljøgebyr og det er Trafikketaten som håndhever politivedtekten. Trafikkbetjentene kontrollerer både feilparkerte biler samt politivedtekten.

Erfaringen er at det er arbeidskrevende og vanskelig å overkomme begge deler samtidig. Oslo har derfor måtte øke bemanningen.

Samferdselsetaten vil gjennomgå erfaringene fra Trondheim og Oslo og se om det er tiltak som også vi bør tilegne oss i Bergen.

Bør vi fortsette ordningen?

Etter Samferdselsetatens vurdering er det ønskelig at vi fortsetter med vektorordningen. Spørreundersøkelsen viser også at publikum er positiv til ordningen.

- Sentrum er blitt klart renere etter at ordningen ble innført. Dette er også tilbakemeldingen fra publikum samt at resultatet i spørreundersøkelsen indikerer dette.
- Vektore på vakt fra alle dager, tilstede og synlig, vil være et preventivt moment mot forsøpling. Det er viktig å følge med på hva som skjer på ettermiddagene når det er mest folk i byen.
- Muligheten til å ilegge gebyr er et nødvendig virkemiddel og et ris bak speilet.
- Mulighet for å ilegge gebyr er avgjørende for å få fjernet næringsavfallsbeholdere fra fortauet.
- For store huseiere, hybelhuseiere er det et nødvendig virkemiddel og pressmiddel for å få huseier til å ta renholdsplikten alvorlig.

Bergen kommune har kun hatt forsøksordningen i ett år. Vektene ble ansatt 18. mai 2007. Ved utløpet av prøveperioden har forsøket i realiteten kun vart i 19 mnd. Etter vår vurdering er dette for kort tid til å ta endelig stilling til om dette ønskes som en permanent ordning.

Det vil den nærmeste tid bli vurdert om det skal søkes om å forlenge forsøket.